

poll

Wie verdient een biografie?

Het Letterenhuis, het literaire geheugen van Vlaanderen, en *DSL* zijn samen op zoek naar welke kunstenaar een biografie verdient. Tot eind november stellen wij u hier wekelijks de kandidaten voor.

Lea Daan

Danseres en choreografe Lea Daan (1906-1995) leerde generaties Vlaamse acteurs en dansers bewegen.

Lea Daan (pseudoniem van Paula Gombert) was als danseres, choreografe en vooral pedagoge een pionier van de moderne dans in Vlaanderen. Ze studeerde in Antwerpen en Brussel en volgde op het einde van de *roaring twenties* lessen in expressionistische bewegingskunst bij de avant-garde in Duitsland, onder wie Kurt Jooss in Essen, Albrecht Knust in Hamburg en Rudolf (von) Laban, een vernieuwer van formaat, in Berlijn. In 1931 behaalde ze het diploma danspedagogie en opende ze in Antwerpen een eigen school, die de leer van Laban aanhing en waaruit in 1933 de Dansgroep Lea Daan ontstond.

Na 1945 begon een glansperiode.

Daan gaf turnlessen op de radio en choreografeerde voor theater, stoeten en andere ommegangen. Succesvolle creaties waren *Dulle Griet* (1950, naar Bruegel) en *Jeanne d'Arc* (1956), met Daan zelf in de hoofdrol. In 1956 koos ze definitief voor het lesgeven.

Vanaf 1947 tot laat in de jaren 70 gaf Daan bewegingsleer aan Studio Herman Teirlinck en aan de conservatoria van Antwerpen en Gent. 'Ik heb heel veel geleerd van Lea Daan, een ongehoofd interessant, intelligente en enthousiasmerende vrouw. Zij leerde je hoe je in de ruimte moest staan en je lichaam optimaal benut. Als je voor haar vak geslaagd was, dan mocht je sowieso door naar het volgende jaar, ook al was je voor alle theorie gebuisd', herinnerde actrice Marleen Merckx zich in 2016 over haar tijd aan Studio Herman Teirlinck.

DE AMBASSADEUR

Ook oud-leerling en actrice Leah Thys heeft veel te danken aan Lea Daan. 'Je volk leren lezen is één ding, maar Lea Daan leerde haar volk bewegen. Ze leerde ons bewust om te gaan met lichaam en geest.'

'Ze studeerde begin vorige eeuw moderne dans in Duitsland. Die kennis bracht ze mee naar Vlaanderen, waar ze tientallen jaren acteurs en dansers vormde.'

'Ik ben die vrouw dankbaar dat ze me met haar lessen inzicht gegeven heeft in de menselijke natuur.' (jap)

Piet van Aken

Piet van Aken (1920-1984) is een van onze belangrijkste sociaal geëngageerde naturalistische schrijvers van de vorige eeuw.

Piet van Aken groeide op in de Rupelstreek, waar zijn vader en broer in de steenbakkerijen werkten. Hij schreef meer dan twintig romans, novellen en verhalenbundels, in naturalistische stijl en vaak sterk sociaal geëngageerd. In 1939 debuteerde hij met de novelle *Twee van 't gehucht*, in 1942 gevolgd door *De falende God*. Van Akens verhalen zijn meestal gesitueerd in zijn geboortestreek en stellen klassenstrijd, machteloosheid en eenzaamheid centraal. Een van zijn bekendste werken, *Klinkkaart* (1954), beschrijft de eerste werkdag van een meisje in een steen-

bakkerij, die eindigt met de verkrachting door haar baas.

In 1958 verscheen *De wilde jaren*, een thriller met invloeden uit de Amerikaanse spannende literatuur, in 1959 de Congo-roman *De nikkers*, die in de actuele context nog op weinig begrip zou kunnen rekenen omdat de focus ligt op de ervaringen van witte mensen. Voor *Slapende honden* (1965) ontving hij de Staatsprijs voor Vlaams verhalend proza. Kritisch en essayistisch proza van hem verscheen in 1967 in *Agenda van een heidens lezer*.

'Piet van Aken loopt het gevaar om vergeten te worden, en dat is onterecht. Ik heb *Het begeren* in mijn jeugd jaren gelezen en het verhaal over de arbeiders in de steenbakkerijen is me altijd bijgebleven. Hij verdient een rehabilitatie', zei actrice Reinhilde Declair in 2013 nog in een interview.

DE AMBASSADEUR

Auteur Gaea Schoeters: 'Piet van Aken. Een jongen uit Terhagen, de Flaubert van de Rupel. Die de Vlaamse letteren van hun wufte katholieke imago afhielp. Sekschrijver, gewaagd. Chroniqueur

van zijn tijd, en van de kolonisatie. Realist tussen experimentelen. Socialist en criticus van de socialisten. Altijd aan de kant van de verdrukten, maar nooit pamflettistisch. Altijd op zichzelf. Deugniet. Zwijger. Dankzij een biografie zouden we hem misschien eindelijk echt leren kennen. Maar hoezeer ik ook vind dat hij ze verdient, toch moeten we de vrouwen laten voorgaan. Want aan schrijfsters worden veel minder biografieën gewijd, en dat gat moet eerst dichtgefietst. Volgens mij zou hij daar geen bezwaar tegen hebben.' (jap)

Van wie wil u graag het levensverhaal lezen? Tot 30 november loopt de online poll op www.letterenhuis.be. Van de drie vaakst gekozen kunstenaars wordt in het voorjaar van 2023 alvast een levensschets gemaakt.